

Objava vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Izdano dnevno razen sobot, nedelj in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravnški prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXVII

Cena lista
je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1923, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., četrtek, 30. avgusta (August 30), 1934.

Subscription \$6.00
Yearly

STEV.—NUMBER 170

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Komentarji

Ne vedno mečkajo s Cankarjem.
Roke proč od Cankarja! —
Letošnji Labor day

Na protest društva Napreja 5 SNPJ v Clevelandu proti amerikalnim komedijam s Cankarjem kipom se je oglasilo častilec škofa Barage, med njimi tudi dva Grdine, ki pa so to afero še bolj pomečkali in so bolj zapletli v absurdnosti. Anton Grdina piše v Ameriški reviji — ki je danes zaprt v našem kraju zaradi nekih delovnih sleparij! — in da je cilj "kulturnih vrtarjev", da po vsem tamkaj v Rockefellerjevem parku dva spomenika: ena Cankarja in škofa Barage. Je polemične poizvede v omenjenem listu o tej aferi je, da so socialisti jezni, ker mislijo, da hočejo "kulturni vrtarji" zamenjati Cankarja z škofom.

To je prosto zavijanje. Socialisti in vsi oni, ki ljubijo Cankarja, zahtevajo: Roke proč od Cankarja! Ne bomo trpeli ponižavanja Cankarja na vaši strani! Da bi Cankar, katoliški cerkve v njih spilih, stal poleg škofa Barage, bi bilo zanj ponižanje! Pomnite si: Cankar ni vaš! Ne spada med Baragove častilce. Dokler je Cankar živ, ga sovražili in ljubljanski ljudje se želijo njegovo pesniško delo, a zdaj bi mu postavili spomenik! Kje je vaša doslednost?

Škof Baraga je vaš, zato je pravilo, da mu postavite spomenik — sto spomenikov kjerkoli hočete; to je vaša zadeva in ne spomenika Barage ne bomo trpeli niti besedice. Nikdar ne bomo trpeli, da bi zraven Barage stal tudi Cankar, ki se nikdar brigal za to, da je nekega eklatiral Baraga! Saj o njem ni nikdar. To bi bilo vse ljubitelje Cankarja najhujše razžaljenje in norčevanje!

Zahtevamo od clevelandskih kritikarjev, da se drže priporočila patra Hugona Brena, ki je objavljeno v Amer. Slovencu 19. avgusta t. l. — povedal, da ne sme Cankarja in nazval ga je "trabo" (po Fr. Levcu). Pater govori v tej zadevi iskren — čisto še vi!

Letošnji "delavski praznik", ki je ameriško delavstvo leti dobilo na lepem krožku od zgoraj, bo komplicirana zadeva. Ameriška delavska federacija ki navadno na Labor day predstavlja ameriško delavstvo, bo modro s patriotičnimi paradami in deklaracijami pokazati, da res ameriška in z vsemi štiri, med katerimi je tudi "open shop".

Federacija, če je dosledna, bo iz demonstrirala, da so njeni člani lojalni vladi, dočim so kapitalisti največji postavolomci, neusmiljeno gazijo po sekciji v zakon Nira.

Na drugi strani ima federacija "prijetelje", ki bodo povabili na delavske shode in tamkaj bodo povedali, da zdaj ni za stavke in lojalni delci ne stavkajo, kadar gori hiša. To neolajno početje delavcev je komunisti in druga rdeča delavstva. Na primer 700,000 delavcev, ki so vsi delci!

Preprosti delavci, ki bodo vse spili, se bodo grabili za laž. Morda se bodo vpraševali, kaj imajo Labor day. Druge nesreče ne bo.

Kar pokal 2000 Nemcev v juniju?

New York. — Johannes Steel, nemški publicist, ki je bil dolgo v vladni službi, je v The New York Postu, da

CERKVENJAKI SO SKEPTIČNI O KAPITALIZMU

Kriza jim je omajala zaupanje v sedanji družabni red. To je razvidno iz delavske poslanice združenih cerkva

New York. — (FP) — Delavska poslanica federalnega sveta Kristusovih cerkva, ki ima biti prečitana v pridruženih protestantskih cerkvah v nedeljo pred delavskim praznikom, je polna skeptičnosti o kapitalizmu.

V tej poslanici pravi združeni cerkveni svet, da je ameriški biznis na vagi. Protestantovski učenjaki, ki so več ali manj liberalni, smatrajo, da je namen Rooseveltove administracije privedi deželo do bolj poštene redistribucije bogastva.

Odvisno je pa predvsem od "ekonomskih voditeljev", koliko bo vlada uspela v teh prizadevanjih. Če se "odpovedo nagonu po osebni moči in profitu in se posvetijo produkciji potrebščin za rabo" (od kapitalistov je to naivno pričakovati), je le v tem slučaju mogoče pričakovati lepših dni za deželo in blagostanja za prebivalstvo. Če kapitalisti to store, pravi poslanica, tedaj se bodo pokazali za resnične voditelje v krizi.

O kaki reformaciji med kapitalisti ni niti najmanjšega znamenja. Polno je pa znamenj — med njimi je ustanovitev American Liberty lige najnovejši pojav — da se ameriški Burbonci niso prav ničesar naučili, marveč nimajo najmanjše volje "odpovedati se nagonu po osebni moči in profitu in se posvetiti produkciji dobrin za potrebe."

O delavstvu pravi poslanica, da ima "priliko združiti se v narodni federaciji za medsebojno lojalnost in pomoč" kljub opoziciji in raznim težkočam ter "promovirati tiste vezi, ki bodo stabilizirale industrijo in prinesle delavskemu ljudstvu generozno plačilo za pridno delo, istočasno pa protektirale pravične interese industrije (lastnikov) in javnosti."

Največ skeptike v sedanji sistem je cerkveni svet pokazal pa v zaključnem delu poslanice, kjer pravi, naj se cerkvenjaki ne ukvarjajo toliko z raznimi ekonomskimi akemami, marveč je njih dolžnost, da "sodiijo rezultate vsake socialne uredbe. Dognati moramo aktualno število brezposelnih, kako daleč je napredovala organizacija delavcev in konzumentov v primeri z organiziranjem delodajalcev in koliko je bilo doseženega v redistribuciji dohodkov in kupne sile ..."

Cerkvenjaki se morajo vprašati, "če je odtegotenje zemlje iz produkcije krščanski odgovor v svetu polnem pomanjkanja? Ali sistem, ki je zgrajen okrog profita, omogoča posamezniku razvoj svojih talentov in osebnosti? Ali naj razumen človek, smatra velike vojne izdatke kot prispevek za svetovni mir?" "Mi moramo insistirati, da se nadaljuje z ekonomskim eksperimentiranjem toliko časa, dokler se ne doseže taka socialna uredba, v kateri bodo možje in žene vsepovsod imeli resnično priliko do lepega življenja", zaključuje poslanica.

Stavka v Kohlerjevi tovarni pred delavskim odborom

Washington, D. C. — Federalni delavski odbor je prejel pritožbo od stavkajočih delavcev v Kohlerjevi tovarni v Kohlerju, Wis., da je družba prekršila zakon Nire. Odbor je pozval družbo k zaslišanju, ki se prične 30. avgusta.

je bilo dva tisoč moških in žensk masakriranih v Nemčiji od 30. junija 1934. Med temi je bilo najmanj šest bivših ministrov.

Dollfussov kronik na Dunaju znorel!

Preveč "delo" ga je zmehčalo in poslali so ga v norišnico. — Hajmerovci aretirani na Dunaju

Dunaj, 29. avg. — Johann Lang, dunajski rabelj, ki je pod Dollfusom v zadnjem februarju obesil devet socialistov in enega v juliju, kasneje pa dva najst nacijs, je bil zadnje dni poslan v norišnico. Prevelika zaposlenost mu je zlomila živce in v glavi je zdaj nekaj narobe. Tako pripovedujejo.

Lang je pri vsaki eksekuciji nastopil ceremonialno. Obleden v črnem fraku, z visokim svilenim cilindrom na glavi in roke v črnih rokavicah je šel sam po vsakega obsojenca v celico in se mu predstavljal: "Jaz sem Johann Lang, državni kronikar, tu sta moja dva pomočnika. Žal mi je, da vas moram obesiti, toda sodba je taka. Obveščam vas, da boste živeli le še nekaj minut in če imate kaj sporočiti svojcem, storite takoj". Nato ga je odpeljal na dvorišče zaporov, kjer obesa.

Lang je prejel za vsako eksekucijo \$33.50 in polovico tega je moral dati svojima pomočnikoma.

Dunaj, 29. avg. — Včeraj je izbruhnila kratka bitka v Floridofu, socialističnem predmestju Dunaja, med policijo in hajmerovci, privatnimi četniki kneza Starhemberga. Po kratkem spopadu, pri katerem ni bilo dosti krvi, je policija aretirala šest hajmerovcev in jih odvedla v zapor. Ta afera je izzvala veliko senzacijo, kajti dunajski Heimwehr je pod kontrolo majorja Feyja, ministra za domobranstvo. Policija stalno dolži hajmerovce, da je med njimi vse polno rjavih fašistov — hitlerjevcev.

Policijski terorizem izzval protest v Chicagu

Državni pravdnik obtožen izvajanja zatiralnih aktivnosti proti unijam

Chicago. — Čikaška delavska federacija je formalno protestirala proti aktivnostim državnega pravdnika Courtneyja in policijskega departamenta in ju obtožila teroriziranja več delavskih unij v tem mestu.

Unija kuharjev in natararjev poudarja, da je policija po navodilu državnega pravdnika že večkrat vdrla v njen urad in razbila več kosov pohištva in druge opreme. Mnogo članov je bilo tudi aretiranih brez formalne obtožbe in vrženih v ječe.

Unija pekarskih delavcev se je tudi pritožila proti Courtneyju, ker so bili njeni člani aretirani, ko so mirno piketirali podjetje, v katerem je izbruhnila stavka.

Sovražno stališče proti organiziranemu delavstvu, katerega je zavzel Courtney, datira od takrat, ko se je njegov poskus, da spravi v zapor grupo unij, ki so bili njeni člani aretirani, ko so mirno piketirali podjetje, v katerem je izbruhnila stavka. Sovražno stališče proti organiziranemu delavstvu, katerega je zavzel Courtney, datira od takrat, ko se je njegov poskus, da spravi v zapor grupo unij, ki so bili njeni člani aretirani, ko so mirno piketirali podjetje, v katerem je izbruhnila stavka. Sovražno stališče proti organiziranemu delavstvu, katerega je zavzel Courtney, datira od takrat, ko se je njegov poskus, da spravi v zapor grupo unij, ki so bili njeni člani aretirani, ko so mirno piketirali podjetje, v katerem je izbruhnila stavka.

Hitler bo dekretiral obleko iz lesa

Berlin, 29. avg. — Hitlerjevi listi poročajo, da bodo Nemci najbrž dobili novo stvarino za izdelovanje obleke, ko primanjkuje volne in drugih sirovin za suknjo in platno, denarja pa ni, da bi to blago importirali iz tujine. Nemški kemiki se bavijo z "volno iz lesa". Iz lesa nameravajo izdelovati neke vrste tkanino, ki nadomesti volno.

PROTESTI PROTI GREENOVEMU 'ČIŠČENJU'

Proti "rdečemu" strašilu v unijah protestirajo unije in radikalni elementi

New York. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je baje presenečen nad številnimi protesti, ki jih prejema radi navodil unijam, "naj počistijo s komunisti" in skrbje za "ohranitev ameriških institucij."

Protesti prihajajo od različnih elementov, ki vidijo v Greenovi izjavi pridružitve Ameriške delavske federacije torijem in drugim fašistom, ki so pričeli s kampanjo proti "rdeči nevarnosti."

Krajevna postojanka št. 22 International Ladies Garment Workers unije, ki šteje okrog 30,000 članov, je poslala Greenu protest proti tej antirdečarski kampanji, ker vidi v nji veliko nevarnost za unije in delavsko gibanje sploh.

Številni protesti prihajajo tudi iz socialističnih vrst. Urednik delavske sekcije New Leaderja, socialističnega glasila, svari pred to kampanjo, prav tako Norman Thomas, neki vodilni unionist in socialist pa poziva članstvo, naj se upre tej Greenovi kampanji.

Urednik Reading Labor Advocate (Pa.), glasila readingških socialistov in unij, pa sarkastično vprašuje Greena, če misli s sugestijo "za ohranitev ameriških institucij" profitni sistem in privatno lastnvanje industrije. Green je namreč par dni prej "zahteval", da vlada prevzame industrije, če jih ne morejo obratovati privatni lastniki tako, da bi ameriškim delavcem zagotovili delo in dostojen obstanek.

Reading Labor Advocate urguira socialiste, naj ne poslušajo Greena, temveč podvoje svoje aktivnosti v unijah in jih prepoje s širjenjem uporništvata proti dvema glavnima "ameriškim institucijama" — proti instituciji privatne svojine in privatnega profita.

Hitlerjevi umorili 600 nasprotnikov

Berlin. — Odkar je Hitler prišel na krmilo, je njegov režim pomoril okrog 600 komunistov, socialistov, rebelnih šturmarjev in delavcev, ki niso pripadali k nobeni stavki. Socialistov je bilo umorjenih nad sto, še več pa komunistov.

V teh številkah niso započeni umori dne 30. junija, ko je Hitler zati v krali "drugo revolucijo", o kateri ni bilo nobenega sluha. Dal je pomoriti več sto vodilnih nacijs, med njimi nekatere svoje najožje prijatelje.

Največ socialistov in komunistov je bilo umorjenih "na begu", kar je nacijska preteza za hladnokrvni umor, ki ga ne morejo zatajiti. Koliko markistov je bilo umorjenih skrivaj, v fašističnih mučilnicah pri "zaslišanih", ne ve nihče.

Bolničarke izvajale osemurnik

Colorado Springs, Colo. — Bolničarke, ki so uposlene v bolnišnicah v okrožju Pikes Peaka, so izvajale osemurnik. V boju za skrajšanje delovnika jih je podpirala državna asociacija bolničark. Narodna asociacija bolničark se je že na lanskem konvenciji izrekla za skrajšanje delovnih ur.

Brezposelni si zategujejo pasove

Washington. — Kljub temu, da je bilo v District of Columbia v juliju deset odstotkov več oseb na relifu ko v juniju, je distriktna reliefna administracija potrošila za njih vzdrževanje 19% manj. Julija je bilo v zveznem distriktu 21,874 družin in posameznikov na relifu.

Upton Sinclair zmagal pri primarnih volitvah

Socialistični pisatelj je zdaj oficielni kandidat demokratiške stranke za governorja Californije. Dobil je čez 300,000 glasov — še enkrat toliko ko njegov najmočnejši nasprotnik Creel. Njegov program je "Epic" ali "proč z revščino v Californiji!"

Minnesotska federacija za zasežbo praznih tovarn

Prevzame naj jih vlada in upoli brezposelne, je zaključek konvencije. Governor Olson bil glavni govornik

International Falls, Minn. — Konvencija Minnesotske delavske federacije je zaključila, naj vlada prevzame vse prazne tovarne in pa take, ki obratujejo nestanovitno ter v njih upoli brezposelne, podjetja pa sama obratuje.

Resolucijo za "podržavljenje" industrije je predložil oredni svet Amalgamated Clothing Workers unije iz Minneapolisa in St. Paula. Bila je sprejeta soglasno. Državni federaciji nalaga, naj poskrbi, da bo v prihodnjem zasedanju sprejela potrebno zakonodajo državna legislatura.

Delegat federacije G. W. Lawson je bil pa instruiran, naj prinese to stvar pred konvencijo Ameriške delavske federacije, ki bo v San Franciscu v začetku oktobra. Državna federacija je zborovala tri dni.

Glavni govornik na konvenciji je bil governor Olson. V svojem govoru je bil torije in poudarjal, da je za sedanjo krizo in razmere odgovoren obstoječi družabni sistem. Unije je pozival, naj se ne bore le za skrajšanje delovnika in višje plače, nego se morajo posvetiti tudi bolj fundamentalnemu vprašanju: problemu pravične distribucije.

O stavkah je rekel, da niso "protiameriške", kakor tuli reakcija, pač pa so v skladu z najboljšimi ameriškimi tradicijami in povsem "ameriške". Tega stavkovnega vala bi sploh ne bilo, če bi bili podjetniki navdahnjeni z neko mero pravičnosti. Stavke se sploh ne vrše za kaj drugega kot za dosego delavskih pravic, je izvajal Olson v svojem militantnem govoru.

Velika stavka v kaznilnici v Pennsylvaniji

2700 jetnikov je ustavilo delo v znak protesta proti kaznovanju voditeljev upora

Philadelphia, Pa., 29. avg. — Vsi jetniki, 2700 po številu, v dvema jetnišnicama v Cherry Hillu in Graterfordu v vzhodnem delu Pennsylvanije so včeraj "zastavkali". Uprli so se delu in straže so jih odgnale nazaj v celice. Oddelki s celicami so močno zastraženi in pred vsemi vhodni so strojni.

Jetniki so zastavkali prvič iz protesta in v znak solidarnosti s petnajstimi voditelji upora v kaznilnici Graterford. Upor je izbruhnil zadnjo soboto in štirje kaznjenci so ušli, toda bil je hitro zadušjen in petnajstimi voditelji je bila naložena poostrelena kazen. Drugič pa jetniki zahtevajo več plače za svoje delo; zdaj imajo deset centov na dan.

Uradniki obeh kaznilnic nočejo dosti poročati o tej stavki.

Roosevelt zvišal plačo Johnsonu od \$6000 na \$15.000 letno

Washington, D. C. — Šele zdaj je prišlo na dan, da general Johnson, administrator NRA, prejema \$15,000 letne plače od 1. julija t. l. Prej je imel \$6000 letno. Plačo mu je več ko podvojil sam predsednik Roosevelt, ko je Johnson rebeliral, da ima premalo in ne more izhajati.

San Francisco, Calif., 29. avg. — Novejša vest se glasi, da bo število glasov, ki jih je dobil Upton Sinclair, preseglo 300,000. Z njim vred je bil nominiran tudi kandidat za podgovernorja Sheridan Downey, ki je indorsiral "Epic". Kako stoji Sinclairjevi kandidatje za državno zbornico, ni še znano.

San Francisco, Calif., 29. avg. — Upton Sinclair, socialistični pisatelj, ki je bil okrog 30 let — a kratkim preledkom med vojno — aktiven v socialistični stranki, je bil pri včerajšnjih primarnih volitvah nominiran kot oficielni kandidat za governorja države Californije na demokratiški listi z večino dveh proti enemu.

Natančen rezultat še ni znan, toda računa se, da bo Sinclairjeva večina nad vsemi ostalimi kandidati znašala okrog 150,000 glasov. Njegov najmočnejši nasprotnik je bil George Creel, zagovornik "new deala" in bivši direktor propagande za časa Wilsona med vojno; poleg teh dveh sta bila še dva kandidata na demokratiški listi.

Na republikanski listi je zmagal sedanji governor Frank Merriam. On se bo meril s Sinclairjem pri volitvah v prihodnjem novembru.

Sinclairjeva zmaga je senzacija prve vrste za vso Ameriko. Sinclair je lanske leto sklenil, da spremeni stranko in naznanil je svojo kandidaturu za governorja na demokratiški listi. Izdal je brošuro z naslovom "Jaz, governor države Californije," v kateri je razložil svoj program, kako bo odpravil brezposelnost in revščino v Californiji. Za bojni klic si je postavil: "Proč z revščino v Californiji!" ali v angleščini "End Poverty in California" in začetnice teh besed "Epic" so značile Sinclairjev program.

Program "Epic" določa, da država zaseže z nakupom, najemom ali konfiskacijo vse pojavačo zemljo in vse pojavačo tovarne in upoli tamkaj brezposelne delavce. Projekt je preračunan na 320 milijonov dolarjev in za to vsoto državna uprava izda bonde v več denominacijah, v najmanjši po \$10. Brezposelni, ki bodo delali na farmah in v tovarnah, bodo med seboj s posredovanjem državne uprave zamenjivali produkte in na ta način imeli odpasti jayni ter privatni relief. Uposlenci na državnih farmah in v tovarnah bodo plačani od državne uprave s posebnim "skripom," ki bo dober le za nje.

Druge točke "Epic" so: Prodajni davek se odpravi in namesto tega se naloži 50% davka na vse dedščine čez \$50,000; na dohodek, ki presega \$50,000 letno, se naloži državni dohodninski davek do tridesetih odstotkov, dočim bodo nižji dohodki izpod \$5000 in vsa majhna posestva, ki ne presegajo vrednosti \$3000, prosta vsakega davka. Zvišanje davkov na dobičke.

Dalje je še cela vrsta drugih radikalnih reform, med temi tudi državna pokojnina \$50 mesečno za vsako potrebno osebo, ki izpolni 60 let starosti, ki je bila v državi najmanj tri leta in katera je nesposobna za delo. Vdove z mladoletnimi otroci bi prejemale še posebej \$25 mesečno za vsakega otroka, starega čez dve leti.

Razume se, da governor sam ne more ničesar doseči, iz tega razloga je Sinclairjev program podprla celá vrsta demokratov, ki so kandidirali za ostale države. (Dalje na 2. strani.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTEOrgan of and published by the Slovene
National Benefit SocietyNarodnina: za Združene države (izven Chi-
caga) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol
leta, \$1.50 za četrto leto; za Chicago in Cincero
\$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za ino-
stranstvo \$9.00.Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Cincero \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.Cena glasilov po depozitu.—Rokopisi se ne
vrnejo.
Advertising rates on agreement.—Manu-
scripts will not be returned.Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
1607-55 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

138

Domač drobiž

Dva delavska kandidata

Milwaukee.—Frank Puncer in
Mike Šostarič sta bila nomi-
nirana za kandidata za državno
zbornico na socialistični listi.
Puncer kandidira v West Allisu.

Novi grobovi

New York.—Tu je umrla Mar-
gareta Seršen, stara 51 let in
doma iz Moravc na Gorenjskem.
Tu je zapustila moža in štiri o-
troke, v starem kraju pa tri
otroke.—Dolje je naglo umrla
Mary Lenarčič, stara 43 let. Za-
dela jo je srčna kap. Zapušača
družino.Cleveland.—Umrla je Marija
Pečnik, roj. Bernjak, doma iz
Terentja na Primorskem. Pozna-
na je bila pod imenom Baker.
Tu zapušača moža in sestro, v
starem kraju pa dva sinova in
hčer.

Vesti o "naši" banki

Cleveland.—Dr. James Seli-
škar, ki je bil predsednik prej-
šnje, propadle North American
Trust-banke in ki je zdaj pred-
sednik družbe, ki bo likvidirala
staro banko, je imenoval za re-
organizirano banko sedem di-
rektorjev, med njimi tudi sebe.

Rojaki v šolskih odborih

Willard, Wis.—V šolski odbor
v Willardu so izvoljeni sledeči
rojaki: Anton Debeve, Martin
Matkovič, Blaž Zahar, Mike
Krulc, John Kern in mra. H.
Kvast.—V šolskem odboru v
Gormanu: Jos. Perko, Frank
Volk in Anton Janežič.—West
Eaton: Geo. Seliškar.—North
Willard: Jos. Gregorič, John
Snedec in Fr. Perovšek.—Tioga:
Ludvik Perušek.—Sledeči učitel-
ji in učiteljice slovenske narod-
nosti so bile nastavljen: Ama-
lija Kokolj, Mike Krulc, Angeli-
ne Perušek in Albert Volk.UPTON SINCLAIR ZMAGAL
PRI PRIMARNIH VOLITVAH

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Zavne urade in za državno po-
stavodajo. Ker je "Epic" pre-
jel ogromno večino, so najbrž vsi
ti kandidati nominirani.Zanimivo je tole: "Epic" je
veliko radikalnejši kakor Roose-
veltov "new deal", toda Roose-
velt ni črnil niti ene besedice
proti Sinclairju in njegovemu
programu.Pravi boj v Californiji bo šele
zdaj izbruhnil in besnel bo do
volilnega dne v novembru."Čizler" se je moral izkašljati za
\$7200Allenton, Pa. — Dvesto de-
lavcev Well-Made Dress kompa-
nije in članov International Lad-
ies' Garment Workers unije je
te dni prejelo \$6300 zaostale pla-
če ali doplačila k preizkusi plač.
Družba je bila spoznana krivo
"čizljenja" plač med 15. okto-
brom, 1933, in 15. januarjem,
1934, in kaznovana na \$7200
globe, \$900 so znašali stroški
NRA, drugo pa "čizljenje" plač.Družbo je tirala pred pravil-
niški odsek krojaška unija
ILGW.Mesto Milwaukee dvignilo svoj
denar iz bankMilwaukee, Wis. — Mestna
uprava je začela dvigati svoje
vloge iz bank z namenom, da jih
shrani v gotovini v svojih
shrambah. Doalej je dvignila
milijon dolarjev in vsota nara-
sta na dva in pol milijona. Vsa
ta denar, ki je namenjen za ob-
resti od bondev in odplačila
glavnice mestnih obligacij, se
nahaža v bankovcih po \$20. De-
nar je dvignjen zaradi tega, da
se mesto iznebi stroškov zavo-
rovanja po državnem zakonu. Za-
varovalnina od mestnih vlog bi
znašala okrog \$25.000.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Law and Order liga.—Tehno-
kratiMilwaukee, Wis.—Politični ko-
ristolovci, stopcentneži in vsi
drugi "dobri patrioti" so orga-
nizirali v našem mestu in zad-
nje dni tudi že v Sheboyganu in
po drugih večjih mestih, gori o-
menjeno "Law and Order ligo."
V svojih letakih apelira liga na
"vse dobre državljane", da se
združijo v močno organizacijo
za obrambo vseh ameriških ide-
alov, proti prekucaškim idejam
za obrambo ustave in "čistega"
amerikanizma. Resnični nameni
te organizacije je: braniti "sve-
tost" privatnega lastništva, ob-
držati stari red izkoriščanja in
zatrati vsako misel na odpor in
izboljšanje neznosnih razmer
med ljudstvom.Organizatorji te lige so lju-
dje, ki so z navdušenjem glasov-
vali za Hooverja in skušali za ča-
sa njegove administracije po-
goltniti vso državo in ki deluje
jo sedaj z vsemi silami tudi proti
dvomljivim reformam sedaj-
nje vlade, ki skuša vsaj delom
omejiti neznosno izkoriščanje
brezmejno ropanje dežele in
ljudstva. So to ljudje, iz kate-
rih vrst se rekrutirajo vsi tisti
ki sedijo danes v ječah zaradi
ropanja (legalnega) bank in
vseh ljudskih ustanov. Te vrst
"patrioti" so bili navajeni kon-
trolirati volilce in slepiti ljud-
ske mase s svojo lažipolitiki
"polnih pel" in "dveh avtomo-
bilov v garaži", ko je nevedec
ljudstvo še ploskalo vsaki pa-
triotični frazi in brez izjeme gla-
sovalo za običajnega "dobrega
moža".Law and Order pomeni pri tel-
ludih popolno podvrženje ljud-
stva kapitalistični politiki, po-
meni slepi patriotizem, ko ji
vsak "dober državljani" priprav-
ljen braniti interese velikih ro-
parjev z orožjem in roki proti
zunanjemu in notranjemu so-
vražniku ter mirno prenašati
bodo in pomanjkanje, medtem
ko si krvosedi kopičijo neizmer-
na bogastva.Ti ljudje so slični farizejem in
pismoukom, ki so križali Krista,
ki so podali čašo strupa Sokra-
tu, sežgali na grmadi Giordana
Bruna, umorili Ferrera, Lieb-
knehta in Roza Luksenburg in
zadnje čase pomorili tisoče bo-
jevnikov za pravice v Nemčiji
in Avstriji.Z organiziranjem te lige je
napočil čas, ko se morajo prebu-
diti tudi med delavstvom vsi ti-
sti, ki so bili dosedaj brezbrizni.
Fašizem je začel dvigati svo-
jo strupeno glavo tudi v Ame-
riki in delavstvo, če naste popol-
noma podleči, mora nastopiti od-
ločno ter pokazati reakcijo, da bo
znalo braniti svoje pravice in vo-
diti boj za resnično svobodo in
pravo.Kakor po vseh krajih Ameri-
ke, so začeli razvijati tehnokra-
ti tudi v našem mestu obširno
agitatorično delovanje. Pred par
dnevi sem imel prvič priliko po-
slušati govor enega izmed vodi-
teljev te nove organizacije. Z
malo skupino sodrugov sem se
udeležil shoda na 38. cesti in
National ave., kjer smo stali
govorniku tudi več vprašanj.Iz izjav govornika je bilo raz-
videti, da tudi tehnokrati zame-
tujejo obstoječi družabni red
privatnega lastništva. V začetku
govora je orisal razvoj kapita-
lizma v prejšnjem stoletju in si-
cer na način, kot so to opisovali
vsi veliki socialistični voditelji—
Marks, Engels, Bebel, Adler,
Jaures in drugi. Nam sociali-
stom ni s tem povedal ničesar
novega, toda novo je bilo za nas
izvajanje, kako rešiti pereča go-
spodarska vprašanja sedaj, ko
se je mogoča stavba moderne-
ga kapitalizma začela rušiti.Govornik je priznal potrebo
odprave privatnega lastništva
industrij, torej, da morajo in-
dustrije v bodoče obratovati za
potrebo ljudstva, ne pa za pri-
vaten dobiček, toda v svojih iz-
javanjih, kako to doseči, ni bil
definitiven in je nehotno priznal,
da organizacija tehnokratov
predlaga precej dvomljiva sre-
dstva za doseg tega cilja.Na vprašanje pisca teh vrst,
kako mislijo tehnokrati doseči
svoj cilj, torej, na kak način
prevzeti industrije in s tem vso
temeljno gospodarstvo dežele,
je odgovoril: "Organizirati se
moramo, pripravljeni moramobiti. Dvajset milijonov farm i-
ma sedaj zvezna vlada že delo-
ma ali popolnoma v svojih ro-
kah. Industrije propadajo, vele-
trgovine, kakor tudi družbe, ki
lastujejo ogromna poslopja. Na
ta način prehaja vsa posest pola-
goma v roke vlade, to je države,
katera bo v doglednem času pri-
morana prevzeti vso vodstvo tem-
eljnega gospodarstva dežele in
takrat bo počil čas za nastop
tehnokratov, ki bodo prevzeli
vodstvo."Na drugo vprašanje, če misli-
jo tehnokrati, da bo vladajoči
razred mirnim potom odstopil od
svojih starih privilegijev in od-
dal vodstvo ljudstvu, je odgovor-
il, da mu v danih razmerah ne
bo preostajalo drugega izhoda.Pojasnjeval je nadalje po-
trebno programa tehnokra-
tov na sledeči način: "Produk-
tivnost ameriškega ljudstva
znaša toliko in toliko milijard
vrednosti letno. Ta vsota se e-
nostavno razdeli in primerni de-
leži oddajo potom posebnih ku-
ponov v roke vsakega državlja-
na. Ti kuponi nadomeščajo de-
lar in so samo izmenjevalno
sredstvo. Kopičenje tega "de-
narja" pa se prepreči s tem, da
ostane v veljavi samo gotov čas,
takor bodo to razmere zahteva-
le. Na ta način bo vsakdo pri-
noran izdati to, kar je zaslužil,
"gotovem času".Po načrtih tehnokratov, na
vodlagi vrednosti produkcije te
leže bi znašal povprečni zaslu-
šek delavca, kmeta ali dušev-
nega delavca po 400 dol. meseč-
no ali več. To bi pomenilo, da
bi ljudstvo lahko pokupilo vse
trajne producia. Temelj njih nau-
ta obstoji v dejstvu, da ljudstvo
producira vsa bogastva in to
ljudstvo si ta bogastva deli na
tačin izmenjave, za katero bodo
služili prej omenjeni kuponi.V celoti je vsa ta ideja eno-
stavn socializem, za doseg ko-
terege pa se tehnokrati poslu-
čujejo, ne političnega ne gospo-
darskega boja, temveč enostavno
propagande. Vse ljudske sile
se združijo v eno mogočno orga-
nizacijo, katera bo pripravljena
"na dan poloma" kapitalistične-
ga sistema nastopiti in prevzeti
vlado v svoje roke.Predaleč bi vodilo, ako bi ho-
teli razpravljati o posameznih
vprašanjih tega velikega načrta,
zato naj bo omenjeno samo to:
Organizacija tehnokratov se z
veliko silo širi, posebno zadnje
mesece, po vseh delih dežele, od
vzhoda do zahoda. Privržence i-
ma dosedaj največini med inteli-
genco, uradničtvom, tehniko,
drugimi duševnimi delavci, pa
tudi v veliki meri že med trgo-
ci. Zadnje čase je začela prodi-
rati tudi že med delavstvom in
ni več dvoma, da bo tudi med
temi doseglja večje, mogoče celo
silne uspehe.Nesmiselno bi bilo torej pod-
cenjevati to gibanje. Socializem
se v Ameriki še ni udomačil; še
vedno je ostal "foreign idea,"
toda če se ljudstvu ta nauk
predoči v drugačni obliki, je
prav lahko mogoče, da se bo i-
deja razširila kot ogenj v krat-
kem času. Da išče ameriško ljud-
stvo izhoda iz teh neznosnih raz-
mer, je gotovo in da bo ta izhod
našlo prej ali slej, o tem ne mo-
re biti dvoma, zato je skoraj go-
tovo, da bo socialistična idejaprodrla med ameriško ljudstvo
v nekoliko drugačni obliki kot je
na primer v industrijskih drža-
vah Evrope. Kar danes učijo
tehnokrati glede končnega boja
s kapitalizmom, ni neližprena-
ljivo; tudi oni se učijo od svojih
storjenih napak in bodo končno
moralno priznati, da so njih ideje
glede preosnove družabnega si-
stema zelo utopične.

Fr. Novak, (16).

Ko Grk sreča Grka . . .

Cleveland, Ohio.—Nekdo mi
je povedal, ko Grk sreča Grka,
da se navadno stepeta ali pa
odpreta restavracijo. Ko sta si
bila v nasprotju governor North
Caroline in governor South Car-
oline radi pobeglega sužnja iz
South Caroline v North Caro-
line, je governor North Caro-
line dal čisto navaden odgovor
onemu, ki je vprašal, če bo vr-
nil ubeglega: "Oh, saj je še dol-
go, predno si nalijemo in spije-
mo drugi glazek."Mi smo seveda drugačni. Kad-
dar se srečamo, vprašamo na-
vadno: kaj dela vaš klub, ste
dobil kaj novih članov, boste
imeli priredbo ali shod, kdaj bo
seja; bom pristopil v vaš klub,
ali se pripravljate za X. redni
zbor itd.Naš katoliški Anton Grdina
je dal petkolonsko poročilo v A-
meriški Domovini, kako so de-
lali za jugoslovanski vrt v naši
metropoli in zakaj je Cankarje-
va soha v skednju, mesto v kul-
turnem vrtu, za kamor je bila po-
slana. Pravi, da je vzrok to, ker
nimamo potrebne vsote! Torej
denarja primanjkuje. Saj to
vemo, da ga ni, ker "naša" ban-
ka še ne izplačuje starih vlog.
Njegov nečak Jože, "soldat"
Franc-Jozefa, hoče pa še soho
škofa Barage v vrt! Kdo bo ne-
ki dal novce za soho indijanske-
ga misijonarja?Pater Odilo je dejal v Le-
montu, Ill., na slavnosti Bara-
gove zveze, naj se daruje za po-
pravo Baragovega božjega hra-
ma v Eagle Harborju pri Calu-
metu, ker nima niti strehe, in
kadar dežuje, rabijo ovčice ma-
rele v cerkvi (ne vem, če rdeče
ali črne). To je bil patrov apel
na 5. avgusta. Sam sem ga si-
šal, ko sem šel s "kranjskega
griča", kjer je imela "Nada"
piknik, iskat v Lemontu znanca,
ki je vozil izletnike na božjo pot.
Mislim sem se spovedati, pa ni-
sem vedel, kaj vruga bi povedal,
ker ne vem kaj pravzaprav je
greh. Lahko pokličem Marijo, in
grehi so mi oproščeni.Ameriška Domovina pa hoče
potom Jožeta Grdine za vsako
ceno Baragovo soho v jugoslo-
vanskem kulturnem vrtu. Pravi-
jo, da je bil še celo Joško Pen-
ko, zastopnik A. D. in dobro iz-
veščen bančni klerk (ki pa tudi
ne more rešiti "naše" banke) pro-
ti Baragi, češ: če so vam poslali
Cankarja, v vrt z njim! Tone pa
sedaj sam ne ve kaj bi bilo bol-
še, ker mrtvi Jugoslovani so vsi
enaki, pa naj hodijo, se vozijo
v cerkev ali pa ne, in mrtve lju-
bi vsak enako, ker dobro ve, da
vsi Jugoslovani pojdejo v nebe-
sa, pa bili socialisti ali brezverci.Tak je naš življenj v metropoli,
pa naj bo katoliški, demokratski
ali republikanski. Naša vera je
"strictly" za dolar, pa naj pri-
de od kodor hoče, ker smo ga pri-
pravljani zabiti tudi v hram bo-
žji, če treba. Saj to je že naša
stara navada. Drugi bi zopet pi-
li "šnops" iz ravno istega glaž-Čikaška razstava: Jacqueline
Richter iz Tessvilla, Ill., stara
sedem let, pleše ciganski ples v
Vrtni palači.ka ko demon, samo da bi ga pro-
dajala kakšna vdova. Ne vem
čemu nam nekateri tako prodaj-
ajo svoje katoličanstvo? Menda
bi se ga radi sami iznebili za
"cash". In tisto, da ga branijo,
ne velja. Nihče jim ga noče vzeti;
za nas nima veljave.

Frank Barbič, 53.

Z obiska razstave

Chicago, Ill.—Po dolgem odla-
šanju, da obiščem čikaško sve-
tovno razstavo, sem se končno
odločil in sem v družbi z mojim
sinom Tonyjem, Joe Kozarjem
in Williamom Planinškom odpo-
toval iz Clevelanda proti Chica-
gu. Nastanili smo se pri Pavlu
Bergerju. Istega dne zvečer so
se nam pridružili znani collin-
woodski trgovec Anton Ogrin,
njegov hčerka in gđ. Hočevar.
Tudi ta skupina se je nastanila
pri omenjenem rojaku, ki ima
tik jednotinega poslopja svojo
restavracijo. Priliko smo imeli
obiskati gl. urad SNPJ, največje
slovenske podporne jednote v A-
meriki in tiskarno dnevnika Pro-
svete, kjer so nas ujudno spre-
jeli in nam razkazali prostore.
Iskrena zahvala jednotnemu o-
sobju za naklonjenost in prijaz-
nost.O svetovni razstavi ne bom
mnogo poročal, kajti s seboj i-
mam dobre opazovalce—Toneta,
Jožeta in Viljema. Le-ti vedno
skrbijo, da smo skupaj, da se ka-
teri v množici ne zgubi, pri tem
pa naši podplati precej trpijo,
ker hočemo vse videti na razsta-
višču, ki je ogromno.Glede razstave same je treba
omeniti, da človek ne bi mogel
verjeti, ako jo sam ne poseti, ta-
ke stvari in zanimivosti se vi-
di. Za danes naj to zadostuje, v
kratkem pa nameravam moje
potovanje bolj podrobno opisati,
ker bom obiskal vaukegansko in
druge zadruge. Zadržna ideja
mi je pri srcu, zato je dobro, da
se informiram od časa do časa o
delovanju raznih združenj in nji-
hovem uspehu. Upam, da zadrž-
na stvar dobro napreduje v Chi-
cagu. Kot predsednik Slovenske
zadruge zveze v Collinwoodu
želim obilo uspeha in napredka
vsem zadrugarjem!

Anton Bokal.

Poročila zastopnika Prosvete

Pittsburgh, Pa. — Dne 21. av-
gusta, sem odpotoval v Pitts-
burgh in od tam naprej v
Broughton. Uspeha v teh dneh
ni pričakovati.Med Broughtonom in Library-
jem je park, v katerem se vrši-
jo konjske dirke in tekme kap-
italističnih beračev, ki se kažejo
delavcem, da imajo še novac.
Mlada dekleta teh beračev so ho-
tela svetu pokazati kaj znajo, pa
so konje v dirki tako podile, da
je izmučena žival padla in pogri-
nila. Pri padcu sta se tudi dve
dekleti smrtno ponesrečili, tri
pa težko ranile. In nikogar ni-
sem slišal, da bi dogodek obža-
loval. Medtem ko je na tisoče
ljudi brez dela, kažejo bogatini,
da imajo še groš.Od tam sem šel na Cliff Mine,
kjer sem izvedel žalostno vest,
da je naglo smrti umrla še ne
19 let stara Mary Useličnik, hčer-
ka slovenskega farmarja Matta
Useličnika. Ta skrbni oče ima
vso družino pri SNPJ. Kakor mi
je pravil oče, bo tudi po izgubi
drage hčerke še vedno prejemal
dnevnik Prosveto.Pokojna Mary je bila članica
družstva št. 145 SNPJ na Cliff
Mine in zaročena z Johnom Tuz-
kom. Dne 20. avgusta krog 10.
zvečer jo je napadel glavobol in
v eni uri je bila mrtva. Vse pri-
prave so že bile v teku za svat-bo, pa je prišla neizprosna
ter uničila mlado življenje
nec na glavi zale mladence
napravil tako lepo, da ni
mislil, da je mrtva. Izgled
kot bi spala, a zaspala je z
no. Stariši so z njo zgubili
boljšega otroka, SNPJ pa
članico. Pokojna zapušača
če starše, mladega zaročen-
brate, sestro, teto, tratra
sestrične ter mnogo sorod-
in prijateljev, ki za njo za-
Da je bila pokojna Mary
priljubljena v naselbini
lici, so pričali mnogostevili-
ci. Soba, v kateri je Mar-
vala, je bila od tal do stro-
bito polna vencev in cvet-
greb se je vršil dne 24.
popoldne na Narodno po-
šeče na Imperialu ob veli-
leži občinstva in članstva
spremili k zadnjemu počitju
do sestro SNPJ. Dasi s
razmer pogreba nisem u-
sem pa prečul pri pokoj-
noč. Naj pokojna Mary po-
miru! Žalujem staršem
rodnikom moje iskreno

Anton Zidar.

Vabilo na proslavo

Bishop, Pa.—Ker se
vršijo vsakovrstne veselice
se tudi pri nas odločili,
slavimo 30 letnico SNPJ
nem 20 letnico društva
SNPJ skupno z društvom
SNPJ. Naše slavlje se bo
dne 3. septembra, na d
praznik.Program bo zanimiv. N
bo br. F. A. Vider, jednot-
nik, kot glavni govornik.
Nastopili bosta tudi dve
iz mladinskega oddelka,
sta podali kratki dekla-
Pričetek govora ob 1.30
dne (standard čas). Gov-
tudi Chas. I. Faddis, kom-
25. distrikta, in A. O. H.
iz Burgettstowna. Vsakdo
zanima za delavsko giban-
se udeležiti.Igrala bo izvrstna go-
pihala med programom i-
sme ure zvečer, potem na
orkester, ki bo ustregel
starim in mladim. Kuhari-
vijo, da bodo imele na raz-
razne okusne jedi, natak-
si že par tednov merijo po
nike. Iz tega je pač razvi-
imamo vse pripravljeno,
bomo ustregli vsem sta-
mladim, lačnim in žejni-
stov nam je treba, da ne
ačejo v velikem številu.Upam, da se vidimo pr-
udeležiti iz vseh bližnjih
daljnih naselbin na 3. a-
bra na Bishopu!—FrancČlanstvu Ameriške jugo-
ske zvezeDuluth, Minn. — Kot
obvestilo vse lokalne klube
ze, se bo deseta letna ko-
za Ameriške jugoslovanske
ze v Minnesoti vršila v
Duluth, Minn., v nedeljo,
septembra, v Forester's
Fourth ave., West main
streets. Pričetek ob 10.
poldne.Ker bo deseta letna ko-
ja zveze ena najbolj važn-
venjci, kar smo jih še i-
zgodovini naše organizac-
upati, da bo vsak lokalni
poslal na konvencijo polno
delegatov, kot določajo
pravila.Po zaključku konvenci-
2. septembra, bodo zve-
luthski rojaki oziroma člani
luth in New Duluth kluba
dili velik banket v počas-
gatom in gostom, ki se
zbrali iz raznih naselbin
sote. Banket se bo vršil
resters' dvorani in se pri-
6.30. Banket bo spojen
bogatom programom, ki b-
dvoma priobčen v celoti
venskih časopisih. Naj t-
omenimo, da glavni govor
banketu bo Einar Hodale,
grenik in kandidat za
senatorja države Minn.
On je izvrsten govornik
bo gotovo povedal kaj z-
vega.Delegatje v raznih me-
krajih St. Louis naj d-
v njih naselbinah, ki im-
je avtomobile in naj pri-
Duluth z avtomobili. Tak-
nja je bolj poceni kot v
vlakom. Avtomobil naj o-
ne kasneje kot ob 8. zju-
nedeljo, dne 2. septembra
bodo lahko prišli v Dul-
pravem času.Na svidenje v Duluthu
deljo, dne 2. septembra.
J. A. Ambrozich, pred-
John Mover, tajnik.

Čikaška razstava: Mehški paviljon.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

TRBOVLJAH SPET GLADOVNI STRAJK POD ZEMLJO

Trbovljani so se spet zapirali v rudnik. Enako v Zagorju pa so rudarji zahtevali plače. Strajk naj ne bo uspel.

Trbovljani so se spet zapirali v rudnik. Enako v Zagorju pa so rudarji zahtevali plače. Strajk naj ne bo uspel.

Trbovljani so se spet zapirali v rudnik. Enako v Zagorju pa so rudarji zahtevali plače. Strajk naj ne bo uspel.

Trbovljani so se spet zapirali v rudnik. Enako v Zagorju pa so rudarji zahtevali plače. Strajk naj ne bo uspel.

Trbovljani so se spet zapirali v rudnik. Enako v Zagorju pa so rudarji zahtevali plače. Strajk naj ne bo uspel.

Trbovljani so se spet zapirali v rudnik. Enako v Zagorju pa so rudarji zahtevali plače. Strajk naj ne bo uspel.

Trbovljani so se spet zapirali v rudnik. Enako v Zagorju pa so rudarji zahtevali plače. Strajk naj ne bo uspel.

Trbovljani so se spet zapirali v rudnik. Enako v Zagorju pa so rudarji zahtevali plače. Strajk naj ne bo uspel.

Trbovljani so se spet zapirali v rudnik. Enako v Zagorju pa so rudarji zahtevali plače. Strajk naj ne bo uspel.

Trbovljani so se spet zapirali v rudnik. Enako v Zagorju pa so rudarji zahtevali plače. Strajk naj ne bo uspel.

Trbovljani so se spet zapirali v rudnik. Enako v Zagorju pa so rudarji zahtevali plače. Strajk naj ne bo uspel.

Trbovljani so se spet zapirali v rudnik. Enako v Zagorju pa so rudarji zahtevali plače. Strajk naj ne bo uspel.

Trbovljani so se spet zapirali v rudnik. Enako v Zagorju pa so rudarji zahtevali plače. Strajk naj ne bo uspel.

Trbovljani so se spet zapirali v rudnik. Enako v Zagorju pa so rudarji zahtevali plače. Strajk naj ne bo uspel.

Trbovljani so se spet zapirali v rudnik. Enako v Zagorju pa so rudarji zahtevali plače. Strajk naj ne bo uspel.

Trbovljani so se spet zapirali v rudnik. Enako v Zagorju pa so rudarji zahtevali plače. Strajk naj ne bo uspel.

Trbovljani so se spet zapirali v rudnik. Enako v Zagorju pa so rudarji zahtevali plače. Strajk naj ne bo uspel.

na kiparsko akademijo na Dunaj, kjer je študiral 7 let. Za časa študija je napravil več stvari ter se sam preživljal. V Ljubljani je bil nameščen za honorarnega učitelja na zgoraj imenovani šoli. Izdelal je več kipov, najbolj znan je pač Cankarjev spomenik na Vrhniki, katerega osnutek je pripravljalemu odboru najbolj ugajal izmed vseh poslanih načrtov. Izdelal je tudi spomenik vojnim žrtvam v Škofji Loki, dve dekorativni figuri na palači poštne hranilnice v Ljubljani, osnutek za tiskarski emblema leva na ljubljanski palači "Grafika" (po Jurkovičevem načrtu ga je iz bakrene pločvine izdelal klepar Smrčkolj) in drugi. Jurkoviča so pokopali v nedeljo 12. avgusta.

Požar v Šiški.—Blizu stare šišenske cerkve je pogorela precej velika stara hiša, v kateri so imeli svoje delavnice čevljar, livar, moderni mizar in ključavničar. Okrog pol petih zjutraj 10. avgusta se je hiša vnela. Nevarnost je obstajala zlasti še za blizu stoječe sosedne hiše in gospodarska poslopja, a kmalu so dospeli gasilci ter začeli dušiti in lokalizirati požar. V dveh urah in pol so gasilci požar pogasili, a poslopje je popolnoma uničeno. Škodo cenijo na 200.000 Din, vsem obrtnikom, ki so imeli v hiši svoje delavnice, pa je pogorelo tudi orodje, pohištvo itd., tako da znaša vsa škoda okrog 300.000 Din.

Bivši klerikalni minister Sušnik umrl.—Ljubljanski profesor Anton Sušnik, nekdanji dolgoletni klerikalni poslanec in bivši minister, je že dolgo bolehal na želodec. Letos se mu je bolezen tako poslabšala, da je iskal pomoči z operacijo v ljubljanski bolnišnici. Operacijo je prestopil na prenosel nastalih komplikacij in 10. avgusta zvečer je profesor Sušnik umrl, star 54 let. Minister je bil leta 1924 od julija do novembra, poslanec pa ves čas Jugoslavije do nastopa diktature 9. januarja 1929, ko je bil parlament razpuščen. Profesorja Sušnika so pokopali v nedeljo 12. avgusta.

Utopljenec.—V Zagrebu so potegnili iz Save mrtvega 25-letnega plekarja Jožeta Goriska s Senovega pri Rajhenburgu. Utonil je, ko se je kopal v Savi pri Rajhenburgu in Sava ga je šele čez štiri dni naplavila v Zagrebu na breg.

Smrt pod vlakom.—Med postajama Moškanjci in Ptuj so našli v soboto 11. avgusta zjutraj mrtvo 22-letno Lizo Čušve iz Mezgovca. Ležala je mrtva sredi proge. Ker imajo Čuševi njive na obeh straneh proge, je verjetno, da gre za nesrečo. Dekle je prišlo zjutraj na njivo, hotelo čez progo, a ni opazila vlaka, ki jo je podrl ter ji prizadel tako težke notranje poškodbe, da jim je takoj podlegla.

Hitlerjevsko taborišče v Varaždinu.—Hitlerjevce emigrante iz Avstrije so naše oblasti poslale deloma v Varaždin, deloma v Požego, deloma v Bjelovar. Samo v Varaždinu jih je okrog 770, pa še vedno pride čez mejo kdo, zasledovan od avstrijskih oblasti. Ko je umrl Hindenburg, so Hitlerjevci v varaždinskem taborišču postavili visoke drogeve ter nanje na pol droga obesili Hitlerjevske zastave s kljukastim križem. Na zahtevo naših oblasti so jih seveda morali spet odstraniti.

Stvaritelj Cankarjevega spomenika na Vrhniki umrl.—Po kratki, hudi bolezni je v ljubljanski bolnišnici umrl akademski kipar Ivan Jurković, stvaritelj Cankarjevega spomenika na Vrhniki, ki je bil postavljen s pretežno podporo ameriških rojakov. Jurković je 2. avgusta moral zaradi težke obolenosti v bolnišnico, dne 10. avgusta zjutraj pa je boleznijo ledvic podlegel. Redke vrste slovenskih kiparjev so izgubile enega svojih delavcev. Srednja tehniška šola v Ljubljani pa svojega učitelja. Jurkovič se je rodil v Ljubljani 4. novembra 1893 in je dosegel torej starost 41 let. Zaradi veselja do risanja, kar je pokazal že v mladosti, je šel najprej na obrtno umetniško šolo v Ljubljani, potem pa je dovršil splošno kiparsko šolo. Nato je odšel

Hitler namerava uničiti vse levčarje

Načrt predvideva aretacije vseh oseb in funkcionarjev, ki so bili v prejšnjih časih aktivni v socialističnem in delavskem gibanju.

Berlin. — (TIS) — Da so Hitlerjev režim pripravlja na novo gonjo, da uniči vse levčarske in antinacijske elemente, kažejo zupne informacije iz vseh krajev Nemčije. Da gonja še ni v polnem zamahu, je iskati v raznih okoliščinah, ki so prisilile Hitlerja, da je skušal pokazati v javnih izjavah, da hoče njegova Nemčija mir. Te izjave je objavil z namenom, da omili ogorčenost v Angliji, Franciji in drugih evropskih državah, katere je izzval s svojimi prejšnjimi terorističnimi akcijami. Nevarnost novega vala terorizma ni minila, pač pa se je povečala, ko je Hitler postal absolutni vladar nemškega naroda.

Cilj navala, ki se pripravlja, je uničenje vseh elementov, ki se zde nevarni nacijskemu režimu v slučaju masnega odpora. Drugi vodilni razlog je želja, da rjavosrajniki pozabijo na udarec, katerega jim je zadel Hitler na "krvavo soboto", s tem; da usmeri njih jezo proti levčarjem. Načrt predvideva aretacije vseh oseb, ki so bile kdaj aktivne v delavskih in socialističnih vrstah. Ti ljudje so pod stalnim policijskim nadzorom in Hitler bo lahko našel zadostne vzroke za njih likvidacijo v interesu svojega majajovega režima. Puš bo izvedla GESTAPO, tajna državna policija, s pomočjo črnih huzarjev, pred katerimi nemško ljudstvo trepeče.

Drugi, katere si je Hitlerjev režim izbral za žrtve, so pacifisti, centristi, liberalci in vsi ostali, ki so v prejšnjih letih imeli ozke zveze z demokratičnimi organizacijami. Bojazn obstoja, da bo prihajajoči masaker prekosil krvave dogodke 30. junija. Življenja desetisočev jetnikov, ki se nahajajo v koncentracijskih taboriščih in jetnišnicah, so v nevarnosti.

Da režim opravi nov val terorizma, je že pričel fabricirati inkriminacijske dokumente, ki bodo služili kot preteza za masne moritve in persekucije levčarskih elementov in "veležidalcjev".

Župan La Guardia išče središtev za relief

Mesto naložilo poseben davek za podpiranje brezposelnih. 400.000 družin na reliefu v najbogatšem mestu na svetu

New York. — (FP) — Izdatki za borno vzdrževanje 400.000 brezposelnih družin v New Yorku so dosegli višek v juliju, ko je mesto porabilo za relief \$15.910.327. In ako se prišteje še reliefno delo, so izdatki znašali okrog 18 milijonov.

Vsaka šesta oseba v najbogatšem mestu na svetu je na reliefu. Kljub ogromnim izdatkom, ki so za prihodnje leto proračunani na 200 milijonov, je podpora vse kaj drugega kot zadostna. To je priznal tudi župan La Guardia v govoru po radiu, ko je apeliral na meščane,

naj podprejo izredni davek v reliefne namene. Ta davek bo znašal pol odstotka na kosmate dohodke trgovin.

Tega davka se je LaGuardijeva administracija poslužila, ker je izčrpala reliefni fond. Zadolgoval je le za ta mesec, septembo bo pa videl prazno blagajno. S tem davkom, ki ga je odobrila za eno leto legislatura, bo mestu omogočeno najetje posojila. Prinesel bo letno okrog 50 milijonov, kar je mestni delež za vzdrževanje brezposelnih v New Yorku.

Ostalo vsoto — 25% — prispeva država in zvezna reliefna administracija — 50%.

LaGuardia je rekel v svojem radiogovoru, da ni druge poti v zvezi z reševanjem tega problema kot zvezno zavarovanje proti brezposelnosti. On pričakuje, da pride to vprašanje na dnevni red kmalu, ko se anide prihodnji kongres po novem letu, oziroma da bo kongres tak zakon sprejel. Doataviti je pa treba, da bo preteklo več časa, predno bi tak zakon pričel funkcionirati in da bo država prisiljena se pečati z dolo za nedoločen čas.

Delavski odbor za prosekucijo priporoča tudi notranji tajnik. Zadeva predjustičnim departamentom

Washington. — (FP) — Delavski odbor petrolejske industrije je spoznal Mellonovo Gulf Refining kompanijo krivo krivnjo točke 7a NIRA in jo izročil justičnemu departamentu a priporočilom, da jo prosekutira. Stališče delavskega odbora je odobrili tudi notranji tajnik Ickes, "car" oljne industrije.

Ta Mellonova družba je kršila točko 7a v zvezi s stavko v rafineriji v Philadelphiji. Stavka je nastala v juniju za priznanje organizacije. Gulf Refining kompanija je odklonila se pogajati z unijo oljnih delavcev in je 17. julija pričela obratovati s skrbmi, ki delajo "daleč preko pravilniškega delovnika," pravi delavski odbor te industrije.

"Stališče družbe v tej zadevi je, da je nastalo izredno stanje, ki zahteva daljši delovnik, ker se niso hoteli vrniti na delo stavkajoči delavci pod družbinimi pogoji."

Petrolejski delavski odbor je pa odredil, da družbina želja za poraz stavkarjev še ne pomeni "izredne situacije", ki bi opravičevala podaljšanje delovnika in kršitve delavskih določb pravilnika.

Odbor priporoča justičnemu departamentu "takojšnjo prosekucijo", ampak bo najbrž preteklo še dosti vode predno pride do sodnega postopanja. "Takojšnja" akcija pomeni za justični departament v takih slučajih več mesecev.

Davkoplačevalci zagrozili s stavko

Williamsport, Pa. — Tukajšnja organizacija davkoplačevalcev je zagrozila s stavko z namenom, da prisili državno zakonodajo na sprejetje zakona, ki bi prepovedal prodajanje posestev zaradi neplačanja davkov. Organizacija zahteva, naj legislatura naloži višje davke na velike dohodke.

Kampanja Ameriške delavske federacije

Zvišanje mezd in uposlitev brezposelnih je njen cilj

Washington, D. C. — Eksekutivni svet Ameriške delavske federacije se je na svoji seji izreklet za kampanjo, katere cilj je zvišanje mezd v vseh industrijah in skrajšanje delovnih ur, da se tako zmanjša število brezposelnih delavcev. Dalje je izjavil, da se bo federacija borila z vsemi silami proti poskusu reorganiziranja NRA na način, ki bi dal privatnim industrijam še večjo besedo v upravi nego jo imajo sedaj.

Predsednik Green je dejal, da imajo privatne industrije preveliko oblast pri izvajanju pravilnikov. Ako bi se še povečala, bi bilo delavstvo in konzumentje potisnjeni v neznosni položaj.

Eksekutivni svet je obširno razpravljal o problemu brezposelnosti in zaključil, da se pošlje apel predsedniku Rooseveltu, naj oživi CWA na široki podlagi, kar naj bi končno odpravilo direktni relief.

To je bila ena najživahnjših sej eksekutivnega sveta v zgodovini federacije. Poleg drugega dela je pripravil tudi obširno poročilo, ki bo predloženo na konvenciji federacije, ki se odpravi v oktobru v San Franciscu. To poročilo vključuje med drugim oceno "new deala" in možne učinke njegovega programa v bodočnosti.

Sears-Roebuck izkazuje velike profite

Chicago. — Sears, Roebuck & Co. poroča, da je njen promet narasel na \$31.648.910 od 40. januarja do 16. julija t. l., za 29 odstotkov v primeri z isto dobo lanskega leta.

Dobiček se je v istem času povečal od \$1.619.811 na \$4.808.189, okrog štiristo odstotkov.

Na drugi strani pa poroča državni delavski departament, da se je uposlenost znižala za 1,4% v mesecu juliju v primeru s prejšnjim mesecem, skupna medna izplačila pa za 2,3%. Vse kaže, da je velebiznis lahko zadovoljen s prosperiteto, ki mu jo je prinesel "new deal".

POTENJE

Znoj je najvažnejša in najbolj obilnejša med izločinami kože. Sestoji v glavnem iz vode in zelo majhnih količin nayaadne soli, tošče in toličnih kislin. Na 24 ur izloči človek običajno 600 do 800 g znoja, a v visoki temperaturi, po velikih količinah vode v krvi, po močnem pitju, pospešenemu arčnem delovanju in hudem telesnem naporu tudi dosti več. So tudi zdravila, ki povečujejo znojenje.

Razen znoja izločuje koža še neke snovi, ki ji dajejo poseben duh. Ta je pri različnih človeških plemenih, a tudi pri posrednih različnih. Psi imajo čudovito sposobnost za razlikovanje teh duhov, kar izkorišča že dolgo policijska praksa. Prostori in hudi duh, ki ga imajo neki ljudje, se da enostavno odpraviti s čestim umivanjem s hiper-manganatom ali formalinovo vodo.

KOPANJE IN PREHLAD

Dr. Eckert Moebius piše o nevarnosti kopanja za uho in dihala. Kdor je nagnjen k prehladu, se mora pri kopanju posebno paziti, z vlažno kožo ne sme ostajati predolgo na prepihu. Preden odloži obleko, se mora s počasnim gibanjem ohladiti. Potem naj si obleko hitro sleče, dobro otere z brisačo in dobro giblje.

Ko ostavi vodo, naj zlasti v vetrovnem in hladnem vremenu telo odrgne in posuši s fro-tirko in toplo odene ali vsaj energično giblje, da se ogreje.

V vodi ne sme ostati tedaj, če te prične zebsti in tresti, to velja zlasti za neplavače. Plavalci s preluknjeno ušesno mrežo naj si uho pred kopanjem skrbno zamašijo z namaščeno vato, ker se drugače izpostavijo nevarnosti notranjih ušesnih vnetij in drugega zla.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.



Cikaška razstava: Ulica vasi petnajstih narodov.

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

Ko je šla mimo cerkve, je zapazila bežečo senco. Upanje jo je podžgalo, da je pohitela, ko je spoznala montsoujakega župnika, abbeja Joire-a, ki je ob nedeljah maševal v koloniji: gotovo je prihajal iz žagrade, kjer je imel kaj opraviti. Ukrivil je hrbet in hitel kot blag debelušek, ki hoče živeti v vsem svetu in miru. Šel je po opravku gotovo zato ponoči, da ne bi prišel med rudarji v kako zadrego. Govorili so, da je bil pravkar povišan, in sprehajal se je celo že s svojim naslednikom, suhim duhovnikom, čigar oči so bile kakor žareča žerjavica.

— Dober večer, gospod župnik, je zajecjala Maheujka.

A on se ni ustavil.

— Bog ga daj, Bog ga daj, ljuba žena.

Prišla je do doma. Noge je niso več nosile, vstopila je.

Nihče se ni ganil. Maheu je še zmerom sedel pobit kraj mize. Stari Bonnemort in otroci so se stiskali na klopi, da jih ni tako zeblo. Niti besede niso spregovorili, samo sveča je še gorela, a je bila že tako kratka, da jim bo zdaj pa zdaj pošla luč. Ko so vrata zaškripala, so se otroci ozrli; a ko so videli, da ni mati ničesar prinesla, so spet povesili oči v tla in le s težavo dušili jok, ker jih je bilo strah, da ne bodo kregani. Maheujka se je zrušila na svoje mesto kraj umirajočega ognja. Nihče je ni vpraševal, spet je bilo vse tiho. Vsi so razumeli in se jim je zdelo odveč, da bi se trčili z vprašanji; samo s strahom in obupom so še pričakovali zadnjo pomoč, ki jim jo bo morda prinesel Stefan. Minute so potekale, nihče jih ni več prešteval.

Ko se je Stefan vrnil, je prinesel v cunji kakih dvajset kuhanih in ohlajenih krompirjev.

— To je vse, kar sem dobil, je rekel.

Tudi Mouquetki je pošel kruh: to je bila njena večerja, ki mu jo je po sili zavila v cunjjo, in ga poljubila iz vsega srca.

— Hvala, je odgovoril Maheujki, ki mu je ponudila njegov del. Jaz sem že tam jedel.

Zlagal se je, mrko je gledal otroke, ki so planili na jed. Tudi oči in mati sta se vzdrževala, da bi pustila več otrokom; a starec je požrešno goštal vase. Morali so mu vzeti en krompir za Alziro.

Nato je Stefan pripovedoval, da je izvedel novice. Družba, razdražena zavoljo trdoglavosti stavkujočih, je obljubljala, da bo vrnila delavske knjižice rudarjem, ki so pri tem prizadeti. Očitno se je videlo, da se hoče boriti. A krožila je še hujša vest: družba se hvali, da je pridobila veliko število delavcev, da pojdejo v jama: jutri bosta Victoire in Feutry-Cantel spet popolnoma obratovala; celo v Madeleine in Mirou bo prišla tretjina delavcev. Maheujevi so bili vsi divji.

— Pri moji duši, je vzdiknil oče, če je res kaj izdajalcev, potem bo pa treba z njimi obračunati.

Planil je in izbruhnil v svojem trpljenju:

— Jutri zvečer, v gozd! ... Če nam branijo, da bi se zbirali "Pri dobrovoljčku", bomo pa v gozdu med sabo.

Ta vzdik je predramil starega Bonnemorta, ki ga je požrešnost uspavala. To je bilo storo znamenje za sestanek na kraju, kjer so že od nekdaj rudarji kovali zarote zoper kraljeve vojsake.

— Da, da, v Vandame! Tudi jaz pridem, če pojde tja!

Maheujka je odločno zamahnila.

— Vsi pojdemo. Da bo konce teh krivic in izdajstev.

Stefan je sklenil, da se razglasi po vseh kolonijah sestanek za naslednji večer. Toda ogenj je dogorel kakor pri Levaque-ovih, tudi

sveča je nenadoma ugasnila. Niso imeli ne premoga ne petroleja, oprijemši se in v mraku, ki jim je šel do kosti, so morali iti spat. Malčki so jokali.

VI

Jeanlin je ozdravel in je zdaj spet hodil; a noge so se mu tako slabo zacelile, da je šepal na desno in levo, in četudi je racal, je tekal kakor poprej in bil spreten kakor kaka zlobna in tatinska žival.

Nocoj je v mraku stal s svojima neločljivima tovarišema, Bebertom in Lidijo, in oprezal na requillartski cesti. Potuhnil se je v tej pusti pokrajini za plot nasproti trgovinice, ki je stala povprek na ovinku neke steze. Napol slepa starka je tam razpostavila tri ali štiri vreče, ki so bile vse črne od prahu ter polne leče in fižola; na vratih pa je visela stara polenovka, ki je bila vsa pokrita z mušjim blatom in je privabljala Bebertove male oči. Že dvakrat je naganjal Jeanlin, naj jo sname, a vsakičkrat je kdo prišel izza ovinka. Zmerom jih je kdo zmotil, da niso mogli opraviti svojega posla.

Prihajal je mimo gospod; in otroci so se stisnili za ograjo, ko so spoznali gospoda Hennebeauja. Odkar je trajala stavka, so ga večkrat videli tako na cesti, ko je jahal čisto sam mimo spuntanih kolonij in z mirnim pogumom sam pregledoval položaj v deželi. In nikoli mu ni kak kamen zažvižgal mimo ušes, srečeval je le mirne ljudi, ki so mu počasi odkrivali, a največkrat je zadel ob zaljubljenca, ki se ne menijo za politiko, ampak se naslanjajo po kotih. Kobila je tekla v dirku, on pa je gledal naravnost, ne da bi koga motil, a srce mu je podhrtevvalo od neutopenega poželenja sredi tega hlastanja svobodne ljubezni. Natanko je videl te paglavce, fantiče na dekletih po tleh. Že takšen otročja uživa, da pozablja na siromasti. Oči so se mu orosile, izginil je, pokonci sedeč v sedlu in oblečen v suknjič, ki je bil po vojaško zapet.

— Prekleta reč, je dejal Jeanlin, kaj še ne bo konca ... Tak pojdi nu, Bebert, in jo potegni za rep!

Toda spet sta prišla dva moška, in Jeanlin je vnovič pogoltnil kletvico, ko je zaslišal glas svojega brata Caharije, ki je pravkar pripovedoval Mouquetu, kako je odkril novca za štiri deset soujev, ki je bil zašit v ženinini obleki. Ob sta se zadovoljno režala in trepljala drug drugega po ramah. Mouquet je predlagal za jutri svinjkanje: prišel bo ob dveh pred gostilno "Pri dobri kaplji", potem pa jo bosta "nahnila" proti Marchiennesu v Montoire. Caharija je bil zadovoljen. Čemu bi se dala trapati s stavko? Čemu se ne bi neki veselila, ko jim pa ni treba delati. Pravkar sta prišla na ovinek, ko ju je ustavil Stefan, ki je prišel od prekopa, in ju nagovoril.

— Ali bodo kar tukaj spali? je vprašal Jeanlin ves obupan. Noč je že, starka bo spravila svoje vreče.

Neki drug rudar je šel dol proti Requillartu. Stefan je odšel z njim in ko sta šla mimo plota, ju je deček slišal govoriti o hosti: sestane se morali preložiti na naslednji dan, ker ne bo mogoče v enem dnevu obvestiti vseh kolonij.

— Kajne, je pošepnil svojima tovarišema, jutri bo velika reč. Tam bomo morali biti. A? Popoldne jo bomo ubrali.

Naposled je bila cesta prazna, pahnili je Beberta.

— Naprej! Primi jo za rep! ... Samo pazi se, starka ima gorjačo.

(Dalje prihodnjil.)

Kovacs ... Igra usode je hotela,

da se je ravno danes ...

Generalni ravnatelj ga je začuden pogledal:

"Ni naš Jožef Kovacs? Ali zanesljivo veste?"

Tajnik je veselo odvrnil:

"Seveda. Živi dokaz za to pa sedi zunaj v predsobju ... in čaka gospoda generalnega ravnatelja ..."

"Če je tako ... pa recite temu Kovacsu ..."

Potem pa se je iznenada premislil:

"Ne, ničesar mu ne boste rekli ..."

Tajniku so se zasvetile oči.

"Ali naj ga pokličem?"

Generalni ravnatelj je skrčil pesti. V tem trenutku je bil spet samo bančnik.

"Pustite me s to rečjo pri miru! ..."

Tajnik ga je široko pogledal.

"Kaj naj mu rečem?"

Generalni ravnatelj je udaril s pestjo po mizi:

"Vržite ga skozi vrata ..."

V globinah morja

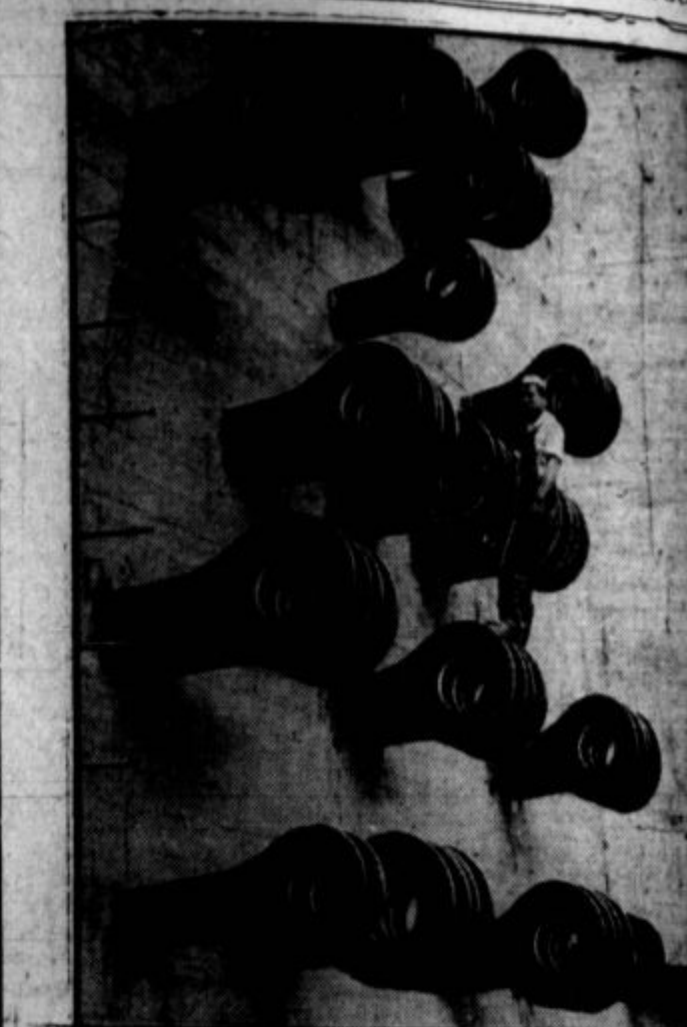
Življenje v plasteh brez svetlobe. — Mikroscopska prahrana: plankton — glava kot žoga, telo kakor nit.

Morje je največji in najgloblji življenjski prostor na zemlji. Dočim je zemeljska površina obljubena le v nekoliko metrov debeli plasti, je morje s svojo povprečno globino 3800 m od vrha do tla polno življenja. Je pa zelo težko preiskati ga v tem pogledu, kajti tehnika še ni izumila priprav, ki bi človeku omogočale dospeti do njegovih tal. Kakor znano, narase vodni tlak z vsakimi 10 m globine za eno atmosfero, tako da je celo z najmočnejšimi potapljaškimi napravami nemogoče priti globlje nego na 200 m. Samo ameriškega biologu prof. Williamu Beebeju je uspelo z veliko jekleno kroglo dospeti do globine 430 m, torej v tisto plast, kjer se zaradi pomanjkanja vidne svetlobe globoko morje šele pričinja.

Pomanjkanje svetlobe daje življenju v globinah morja poseben značaj in posebne prilagoditvene oblike. To je tudi krivda, da število živih bitij z globino pada. Prav za prav je globoko morje od življenja v zgornji, 100 do 200 m globoki plasti, kamor še prodira svetloba, odvisen življenjski prostor. V tej zgornji plasti živi pretežno večina tistih mikroskopsko majhnih rastlinskih bitij, ki rabijo vsemu živalskemu svetu morja neposredno ali posredno za hrano in jih zato tudi imenujemo "prahrana" (plankton). Nemška južnoatlantska ekspedicija z ladjo "Meteor" je v letih 1925 — 1927. najintenzivneje proučila ta plankton.

Z nešteti raziskavami na licu mesta je ta ekspedicija ugotovila, da prevladujejo v mrzlih antarktičnih delih Atlantika poleg protozoa kremenaste alge, ki ljubijo povsod hladnejša vodovja; v tropih pa prevladujejo kokolitoforidi, enostanične alge, ki imajo v svojih plaščih kocke apna. To si razlagajo tako, da vsebujejo tropsko morje zaradi visoke površinske temperature le malo raztopljenega ogljikove kisline, zato pa je prenasičeno z apnom.

Z rastočo globino množina mikroskopskega planktona hitro pada. V globini 100 m ga je komaj četrtnina toliko, kolikor na površju, v globini 200 m komaj štirinajstina; potem nazadnje počasneje, tako da doseže pri kakšnih 3000 m minimum 10 do 20 organizmov na liter vode. Ta minimum ostane potem nespremenjen do najgloblji globlin. Večino tamkajšnjega planktona dajejo olivno zelene kroglice, ki jim bista še niso doznali, vsekako pa ne zadostujejo več za preživljanje višjih živali, ki se zato gnetejo največ v višjih 500 m. Z rastočo globino jim je življenje čedalje težje, zato so prisiljene k najbolj čudnim prilagoditvam. Manjkajočo sončno svetlobo nadomeščajo — seveda zelo nepopolno — s tvorbo svetilnih organov, ki rabijo menda najbolj za to, da se spola najdejo, in pri katerih sodelujejo najbrže neke vrste svetlokočih bakterij. Pri nekaterih vrstah globokomorskih rib drže samice svoje samce kot ne-



Graditev novega mostu v San Franciscu, ki bo eden na svetu.

ločljiv privesek na sebi. Krvni obtok in prebavni sistem takšnih samcev sta tako popolna spojena s krvni obtokom in prebavnim sistemom samic, da govorimo lahko skoraj o nastanku dvospolnega organizma višje vrste.

V isti meri, kakor postaja oko globokomorskih živali, ki se s povečanjem leče (teleskopsko oko) in drugače prilagodeva morju, nezadostno za spoznanje okolice, se drugi organi, kakor plavutni žarki, spreminjajo v tipalne in lovne organe, ki včasih po večkrat prekašajo dolžino telesa, pri nekih ribah celo za dvajsetkrat. Pri ribah iz skupine stomiatidej se je zobovje za zgrabitelj višjih živali silno razvilo in je urejeno tako, da se med požiranjem vleče nazaj. Pri drugih vrstah je želo-dec tako raztezen, da sprejme lahko žival, ki je dvakrat, trikrat večja od požirajoče ribe same. Kakšnih 15 cm dolga riba gastropodon bairdi ima skoraj kakor nit tenko telo, a silno veliko glavo, ki se je v celoti spremenila v ogromno žrelo.

Kakor so pokazala nova raziskovanja, učinkuje nižja temperatura globokega morja na organizme dosti manj nego nedostajanje svetlobe. Le v toliko ima velik vpliv, da vsebuje morska voda potem manj raztopljenega apna in da so zato apneni skeleti živali zelo tenki in lomljivi. Neugodno učinkuje samo pri lovu teh živali hitra sprememba temperature od nižje k višji površinski. Te spremembe živali večinoma ne prenesejo. Visoki vodni tlak pa nima nobenega posebnega vpliva, kajti te živali večinoma nimajo zračnih prostorov v svojem telesu in voda se tudi pod zelo visokim pritiskom praktično ne stisne skupaj.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

Dr. Weeks, Boston
HAYES DEN
OFFICE
Mrs. — 4:30 A. M. to 1:30 P. M.
Tel. Harrison 171
Consistently Low Price
326 S. STATE
Opposite Davis Street

SLOVENSKA NARODNA PORNNA JEDNO

izdaja svoje publikacije posebno list Prosveta ter potrebno agitacijsko društvo in članstva v gando svojih idej. Ni ne za propagando, v pornih organizacij. Organizacija ima običajno glasilo. Torej agitatorji in naznanila drugih organizacij in njih dr se ne pošiljajo listu P

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hr slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČL S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER
2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vse ustrezne pojma

Mihael Erdšdy:

Samomorilec Kovacs

Jožef Kovacs se je opotekel skozi vrata. Še zmeraj mu je zvenel v ušesih hripavi glas generalnega ravnatelja:

"Na žalost vas moram odpustiti. O odpravnini seveda ne more biti niti govora ..."

To je bilo vse. S temi kratkimi besedami so mu dali razumeti, da banka ne more več plačevati odvisnih uradnikov.

Jožef Kovacs se je z nemim stiskom roke poslovil od svojih tovarišev. Njihovi sočutni pogledi so razodevali, da vidijo v njegovem odhodu migljaj, kakšna usoda čaka prej ali slej tudi nje.

"Kaj boste zdaj začeli?" ga vpraša eden izmed tovarišev, s katerim je delal za isto mizo.

Kovacs je skomizgnil z rameni in srepro zastrmel predse:

"Ostane mi samo še Donava."

Ta obupna izjava odpuščene-ga uradnika je prišla general-nemu ravnatelju do ušes, ko je ravno pregledoval jutranjke in primerjal tečaje. Nemirno, ako-raj s strahom je preletel list in pretekel rubriko dnevnih novic. Zdalci je prebledel v seznamu samomorilcev je zagledal kratko-

vest, da si je neki Jožef Kovacs skušal vzeti življenje.

Generalni ravnatelj je slabo-voljno vstal in stopil k oknu, da bi prepadil te misli. Toda nepre-stano ga je podzvestno glodal očitek, da je on kriv Kovacsevega obupnega dejanja. Vzel je klobuk in neopaženo odšel iz pi-sarne:

Na cesti se je oddahnil. Pomi-slil je:

"Zakaj sem prav za prav za-pustil urad?"

Na misel mu je prišla javna bolnica, kjer se Jožef Kovacs bo-ri s smrtjo. Spet se je vest ogla-sila v njem. Kakor bi jo hotel pregnati, je napel prsi, odprl dozo in si prižgal cigareto. Ko je prišla mimo njega lepa dama, se je celo ozrl za njo.

Pomignil je bližnjemu tak-siju.

"V Au ... " je rekel šoferju.

Hotel si je ogledati vilo, ki si jo je najel čez poletje.

S tem je bila za generalnega ravnatelja zadeva Jožefa Kova-csa pri kraju. Toda ko je avto privozil do mosta in je zagledal Donavo, ga je zbudilo. Nagnil se je k šoferju:

"Obrnite! V splošno bolnišni-co ..."

Na hodniku mu je legel na prsi težki duh po zdravilih. S svinčnimi nogami je šel po stop-

nica in kakor v sanjah poiskal številko osem in štirideset.

Potrkal je,

Usmiljenka mu je odprla. "Iščem ... gospoda ... Jožefa Kovacs ..."

"Gospod Kovacs je žal ... že umrl ... Pred pol ure so ga od-nesli dol v secirno dvorano ..."

Generalni ravnatelj je preble-del. Pred očmi se mu je zvrtilo...

Pol dveh je bilo, ko se je vr-nil v pisarno. Dal je poklicati svojega tajnika.

"Poslal bi vdovi Jožefa Kova-csa majhno podporo ... Recimo tisoč pengov ..."

"Oprostite," je osuplo zajec-ljal tajnik. "Če hočete gospod generalni ravnatelj pomagati Jo-žefu Kovacsu, bi ga vendar raj-si vzeli nazaj v službo ..."

Generalni ravnatelj je nabral obrvi:

"Tega ... žal ... ne morem več ..."

"Ubogi Kovacs pa še zmeraj upa ..."

"Ne govorite neumnosti ..."

"Oprostite ..."

"Saj še ne veste, da ..."

Tajnikov obraz je zdajci zasi-jal.

"Ne zamerite, gospod gene-ralni ravnatelj ... tisti samo-morilec, ki so o njem pisali da-našnji jutranjiki, ni naš Jožef